

การผลิตสับปะรดบ้านคาตามมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

วันที่รับบทความ	22/09/2565
วันแก้ไขบทความ	01/11/2565
วันที่ตอบรับบทความ	02/11/2565

ชฎาพร โปทัยสุวรรณ¹ นภธีรา จวอรรถ²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการปลูกสับปะรดบ้านคาตามระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งจังหวัดราชบุรีใช้สำหรับประเมินมาตรฐานการผลิตสับปะรดเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การปลูกสับปะรดตามระบบควบคุมคุณภาพประกอบด้วย กระบวนการผลิตสับปะรดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ได้แก่ 1) การเตรียมวัสดุปลูก โดยการเตรียมพื้นที่ปลูกและการเตรียมวัสดุปลูก 2) ฤดูปลูก 3) ระยะปลูกโดยใช้ระบบแถวคู่ 4) การใส่ปุ๋ย จำนวน 4 ครั้ง คือ (1) ก่อนปลูก (2) หลังปลูก 1-2 เดือน (3) หลังปลูก 4-6 เดือน และ (4) หลังบังคับดอก ประมาณ 3 เดือน 5) การให้น้ำ 6) การบังคับดอกโดยใช้เอทธิphonหรือแคลเซียมคาร์ไบด์ 7) การเก็บเกี่ยว และ 8) การไว้ต่อ

คำสำคัญ : สับปะรดบ้านคา จังหวัดราชบุรี สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้า

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจสมัยใหม่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อีเมล : chporn08@gmail.com

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจสมัยใหม่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อีเมล : nophira.j@gmail.com

Cultivation of Bankah Pineapples Based on Geographical Indications

Received	22/09/2022
Revised	01/11/2022
Accepted	02/11/2022

Chadaporn Pokaisawan¹ Nopthira Jawaut²

Abstract

The purpose of this article was to describe the production process of Bankah pineapples, based on the quality control system implemented by the Ratchaburi government, in order to be registered as the designated geographical indications. According to the findings, the quality and standard control system of Bankah Pineapples based on geographical indications consisted of several production processes from the start to the end line as follows: 1) preparing raw materials and soil, 2) controlling the growing season, 3) incorporating double row planting system, 4) fertilizing for four times including (1) before planting, (2) one to two months after planting, 3) four to six months after planting, 4) three months after flower forcing, 5) controlling watering, 6) forcing flowers by applying Ethephon and Sodium Carbide, 7) controlling harvesting, and 8) keeping the roots.

Keywords : Bankah pineapples, Ratchaburi, geographical indications, quality and standard control system

¹ Assistant Professor Dr., Modern Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University

e-mail : chporn08@gmail.com

² Lecturer, Modern Business English Program, Muban Chombueng Rajabhat University

e-mail : nopthira.j@gmail.com

บทนำ

เนื้อหาของบทความทางวิชาการเรื่องนี้ ประกอบด้วย 1) ความสำคัญของระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 2) ประวัติความเป็นมาของสับปะรดบ้านคา 3) ความสัมพันธ์ของสับปะรดบ้านคากับแหล่งภูมิศาสตร์ 4) ลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเคมีของสับปะรดบ้านคา 5) วัตถุประสงค์สำหรับการผลิตสับปะรดบ้านคา และ 6) กระบวนการผลิตสับปะรดบ้านคา ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร ผู้ประกอบการค้า นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป

ความสำคัญของระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากกรม ทรัพย์สินทางปัญญากำหนดไว้ว่า ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยเป็นตราของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ที่ออกให้แก่ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ประกอบการค้าสินค้าที่ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว และผู้จะได้รับการอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ดังกล่าวจะต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพการผลิตตามระบบ ควบคุมคุณภาพฯ และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการของจังหวัดนั้น ๆ แล้ว (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2563, น. 60)

สำหรับสับปะรดบ้านคาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน 2558 (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2562, น. 114) ทางจังหวัดราชบุรีจึง ได้จัดทำระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสับปะรดบ้านคาขึ้นเพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกรที่ต้องการยื่นใบสมัครขออนุญาต ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) อันจะนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสับปะรดบ้านคาและสร้างความ แข็งแรงให้กับชุมชนรวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า ในขณะที่เดียวกันยังจะช่วยให้สับปะรด บ้านคาสามารถสร้างเรื่องราว (story) ที่บ่งบอกถึงความแตกต่างเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ชื่อสินค้า และ แหล่งผลิตสินค้าที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าชุมชนและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ สับปะรดบ้านคาสามารถส่งออกและทำตลาดในระดับสากลได้อีกด้วย ทั้งนี้ การอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีอายุคราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนดแล้วเกษตรกรจะต้องยื่นใบสมัครขออนุญาตใช้ตรา สัญลักษณ์ฯ ใหม่ และต้องมีการประเมินมาตรฐานการผลิตใหม่อีกด้วย

ประวัติความเป็นมาของสับปะรดบ้านคา

การปลูกสับปะรดของอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เริ่มจากมีเกษตรกรของอำเภอสامر้อยยอด จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และปลูกสับปะรดเป็นอาชีพโดยนำหน่อพันธุ์ สับปะรดปัตตาเวียมาจากอำเภอสامر้อยยอด เมื่อปลูกแล้วได้ผลผลิตที่มีรสชาติดีและผู้บริโภคชื่นชอบ เกษตรกร ในพื้นที่จึงปลูกสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวียกันอย่างแพร่หลาย แต่เดิมจึงเรียกกันทั่วไปว่า “สับปะรดสวนผึ้ง” แต่เนื่องจากอำเภอสวนผึ้งมีอาณาเขตกว้างขวางและมีประชากรมาก กระทรวงมหาดไทยจึงได้แบ่งท้องที่

อำเภอสวนผึ้งออกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอบ้านคา และยกฐานะเป็นอำเภอบ้านคาในปี พ.ศ. 2550 ตามลำดับ (วิกิพีเดีย, 2564) ทั้งนี้พื้นที่ผลิตสับปะรดส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านคา ต่อมาภายหลังจึงเป็นที่รู้จัก และเรียกกันทั่วไปว่า “สับปะรดบ้านคา” ซึ่งสับปะรดบ้านคาเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคด้วยคุณภาพ รสชาติ และเอกลักษณ์เฉพาะตัว ได้แก่ รสชาติหวานฉ่ำ ไม่กัดลิ้น มีกลิ่นหอม เนื้อละเอียด หนานุ่ม มีตามผลค่อนข้าง ตื้น เมื่อปอกเปลือกแล้วตามผลจะติดออกไปกับเปลือก (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2562, น. 114)

สำหรับการปลูกสับปะรดของจังหวัดราชบุรีมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ และอำเภอจอมบึง โดยอำเภอบ้านคามีพื้นที่ปลูกสับปะรดมากที่สุด จำนวน 83,200 ไร่ มีครัวเรือนที่ปลูกสับปะรด จำนวน 2,195 ครัวเรือน และส่วนใหญ่ปลูกเพื่อขายเป็นผลสด ไม่นิยมปลูกเพื่อส่งโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี, 2564, น. 3) และเนื่องจากสับปะรดบ้านคาเป็นของดีของจังหวัดราชบุรี รวมทั้งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 1 ใน 5 ของจังหวัดนอกเหนือจากข้าวนาปรัง ข้าวนาปี มันสำปะหลัง และมะพร้าวน้ำหอม (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2562, น. 23) ทำให้อำเภอบ้านคามีคำขวัญประจำอำเภอว่า “สับปะรดหวานฉ่ำ งามล้ำตะนาวศรี มากมีแร่ธาตุ กราบอัฐิหลวงปู่เทศก์ แดนนิเวศน์เชิงคีรี ถิ่นคนดีชายแดน” และในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปีอำเภอบ้านคาจะจัดงานเทศกาลสับปะรดหวานและของดีอำเภอบ้านคาโดยจัดขึ้นเพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของสับปะรดบ้านคาและพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรรวมทั้งผลิตภัณฑ์ชุมชน

ความสัมพันธ์ของสับปะรดบ้านคา กับแหล่งภูมิศาสตร์

อำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง และอำเภอปากท่อ เป็น 4 อำเภอในจำนวน 10 อำเภอของจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศใกล้เคียงกัน จัดอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงและพื้นที่ราบสูง ความสูงของพื้นที่โดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับน้ำทะเล 200–1,400 เมตร ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่เนื่องจากมีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นอยู่จึงทำให้ได้รับลมมรสุมจากอินเดียและทะเลอันดามันไม่เต็มที่ ส่วนใหญ่เป็นฝนช่วงปลายฤดูฝนที่มาพร้อมกับร่องความกดอากาศต่ำ ทำให้มีฝนตกชุกในช่วงเดือนกันยายน - พฤศจิกายน ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1,000–1,250 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 21–38 องศาเซลเซียส แต่ในฤดูหนาวบริเวณเชิงเขาหรือหุบเขาจะมีสภาพอากาศหนาวมาก อุณหภูมิเฉลี่ย 8–15 องศาเซลเซียส ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ระบายน้ำได้ดี มีความเป็นกรด - ด่างของดิน 4.5–5.5 (กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2551, น. 5) ซึ่งจากสภาพภูมิศาสตร์และภูมิอากาศดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้การปลูกสับปะรดได้ผลผลิตที่มีคุณภาพด้วยรสชาติความหวานที่เป็นเอกลักษณ์จึงทำให้สับปะรดบ้านคามีลักษณะที่แตกต่างจากสับปะรดในแหล่งผลิตพื้นที่อื่น

ลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเคมีของสับปะรดบ้านคา

ลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเคมีของสับปะรดบ้านคาตามระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสับปะรดบ้านคา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกายภาพ

- 1.1 รูปทรง ผลขนาดใหญ่จะเป็นรูปทรงกรวย คือ ส่วนโคนผลมีความกว้างมากกว่าส่วนปลาย ผลขนาดกลางและเล็กจะเป็นรูปทรงกระบอก คือ ส่วนโคนและส่วนปลายผลมีความกว้างใกล้เคียงกัน น้ำหนักผลอยู่ระหว่าง 1-3 กิโลกรัม หรือเฉลี่ยประมาณ 2.2 กิโลกรัม
- 1.2 ใบ มีสีเขียวเข้มและเป็นร่องตรงกลาง ผิวใบด้านบนเป็นมันเงา ส่วนใต้ใบจะมีสีออกเทาเงิน ตรงบริเวณกลางใบมีสีแดงอมน้ำตาล
- 1.3 ตา ค่อนข้างตื้น
- 1.4 เนื้อ ละเอียด หนานุ่ม สีเหลืองสวย
- 1.5 รสชาติ หวานฉ่ำ ไม่กัดลิ้น มีกลิ่นหอม

ภาพที่ 1 ผลสับปะรดบ้านคาพันธุ์ปัตตาเวีย
ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 5

ภาพที่ 2 ใบสับปะรดบ้านคาพันธุ์ปัตตาเวีย
ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 6

ภาพที่ 3 ตาและเนื้อสับปะรดบ้านคาพันธุ์ปัตตาเวีย เนื้อ 1 และเนื้อ 2
ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 6

2. ลักษณะทางเคมี

สับปะรดบ้านคาีค่าความหวานตั้งแต่ 15 องศาบริกซ์ขึ้นไป (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี, 2562, น. 1)

วัตถุประสงค์สำหรับการผลิตสับปะรดบ้านคา

วัตถุประสงค์สำหรับการผลิตสับปะรดบ้านคาตามระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี, 2562, น. 2) มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. **หน่อพันธุ์** : ต้องเป็นหน่อพันธุ์ของสับปะรดบ้านคาที่เป็นพันธุ์ปัตตาเวียและปลูกในพื้นที่อำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ และอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีเท่านั้น

2. **สภาพดิน** : ลักษณะของดินในพื้นที่อำเภอบ้านคา รวมถึงอำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง และอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 33, 35, 36, 40, 44, 48, 56, 59, 60 และ 62 แต่กลุ่มดินหลักในการปลูกสับปะรดบ้านคา คือ กลุ่มชุดดินที่ 40, 44 และ 48

3. **ลักษณะดิน** : ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง ระบายน้ำได้ดี ความเป็นกรดเป็นด่างของดินประมาณ 4.5-5.5 ซึ่งเป็นดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกสับปะรด

กระบวนการผลิตสับปะรดบ้านคา

กระบวนการผลิตสับปะรดบ้านคาตามระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี, 2562, น. 2-4) มีขั้นตอนการผลิต ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมวัสดุคืบ

การผลิตสับปรดบ้านคามีทั้งการปลูกแบบพืชเชิงเดี่ยวและการปลูกเป็นพืชแซมในสวนยางพารา เนื่องจากสับปรดเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำในการเจริญเติบโตมากนัก ดังนั้น จากลักษณะของดิน ภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยจึงทำให้พื้นที่ของอำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้ง อำเภोजอมบึง และอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เหมาะสำหรับการปลูกสับปรดเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการเตรียมวัสดุคืบ ดังนี้

1.1 การเตรียมพื้นที่ปลูก

สับปรดเป็นพืชหลายฤดูจึงต้องมีการเตรียมพื้นที่ปลูกอย่างดีให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตของสับปรด สำหรับพื้นที่ที่เคยปลูกสับปรดให้สับใบและต้นสับปรดโดยใช้เครื่องปั่นใบแล้วตากทิ้งไว้ 1 เดือน หรือถ้าจะให้ดีผลดีควรทิ้งไว้ 2-3 เดือน หลังจากนั้นให้ไถดินอีก 1 ครั้ง ด้วยผานหมกหรือผาน 3 ตากดินไว้ 7-10 วัน แล้วพรวนดินด้วยผาน 7 อีก 1 ครั้ง แล้วคราดเศษรากเหง้า ต่อเก่าสับปรดและวัชพืชทุกชนิดที่เลื้อยออกไปทำลายนอกแปลง ทำแนวปลูกหรือยกแปลงปลูกให้สูงประมาณ 15 เซนติเมตร ถ้าพื้นที่ลาดเอียงมากกว่า 3% ต้องทำร่องระบายน้ำรอบ ๆ แปลงและยกแปลงให้ขวางพื้นที่ลาดเอียงเพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดิน

ภาพที่ 4 การเตรียมพื้นที่ปลูกสับปรด

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 24

1.2 การเตรียมวัสดุปลูก

มีการคัดขนาดหน่อพันธุ์และจุกพันธุ์ก่อนปลูก โดยใช้หน่อพันธุ์และ/หรือจุกพันธุ์ที่มีขนาดสม่ำเสมอหรือใกล้เคียงกัน อัตราการปลูก 7,000-10,000 หน่อต่อไร่ มีการชุบหน่อด้วยสารเคมีก่อนปลูกเพื่อป้องกันเชื้อราที่ทำให้เกิดโรคเน่ากับต้นสับปรด และเพื่อป้องกันเพลี้ยแป้งซึ่งเป็นพาหะนำเชื้อไวรัสโรคเหี่ยวมาสู่แปลงปลูกสับปรด

ภาพที่ 5 หน่อพันธุ์สับปะรด

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 8

ภาพที่ 6 จุกพันธุ์สับปะรด

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 8

2. ฤดูปลูก

ปลูกได้ตลอดทั้งปีโดยมีการวางแผนการผลิตก่อนปลูกเพื่อกำหนดเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิต และหลีกเลี่ยงช่วงเวลาที่ผลผลิตกระจุกตัว สำหรับการปลูกในฤดูฝนต้องฝังหน่อให้เอียง 45 องศา เพื่อป้องกันน้ำขังในยอด แต่ถ้าปลูกในฤดูแล้งให้ฝังหน่อให้ตั้งตรง

3. ระยะปลูก

การปลูกส่วนใหญ่ใช้ระบบแถวคู่ ดังนี้

3.1 ระยะระหว่างต้น 20 เซนติเมตร ระหว่างแถว 50 เซนติเมตร ระหว่างแถวคู่ 100 เซนติเมตร จำนวนต้น 106,000 ต้น

3.2 ระยะระหว่างต้น 30 เซนติเมตร ระหว่างแถว 60 เซนติเมตร ระหว่างแถวคู่ 70 เซนติเมตร จำนวนต้น 88,000 ต้น

3.3 ระยะระหว่างต้น 30 เซนติเมตร ระหว่างแถว 50 เซนติเมตร ระหว่างแถวคู่ 100 เซนติเมตร จำนวนต้น 71,000 ต้น

4. การใส่ปุ๋ย

มีการใส่ปุ๋ย จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

4.1 ครั้งที่ 1 ก่อนปลูกพร้อมการเตรียมดิน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์โรยเป็นแถวหลังไถแปรตามแนวร่องปลูก สับปะรดขเพื่อกระตุ้นการออกราก อัตราการใช้ปุ๋ย 1 ตัน/ไร่

4.2 ครั้งที่ 2 หลังปลูกประมาณ 1-2 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 21-0-0+24S หรือ 16-20-0 อัตรา 7-10 กรัม/ต้น ใส่ชิดโคนต้นหรือฝังให้ลึก 3 เซนติเมตร

4.3 **ครั้งที่ 3** หลังปลูกแล้วประมาณ 4-6 เดือน ใส่ปุ๋ยที่มีโพแทสเซียมสูง เช่น ปุ๋ยสูตร 15-5-20, 14-9-12, 12-5-30 อัตรา 10 กรัม/ต้น ใส่บริเวณกาบใบล่างขณะมีน้ำขัง

4.4 **ครั้งที่ 4** หลังบังคับดอกประมาณ 3 เดือน สำหรับสับปะรดขายผลสดใส่ปุ๋ยสูตร 0 - 0 - 50 เพื่อบำรุงคุณภาพของผล อัตรา 7-10 กรัม/ต้น ใส่บริเวณกาบใบล่างสุดขณะที่กาบใบมีน้ำขัง

ภาพที่ 7 การใส่ปุ๋ย

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 28

5. การให้น้ำ

ใช้น้ำฝนที่ตกสม่ำเสมอทั้งปี หากเป็นช่วงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วงจะมีการให้น้ำต้นสับปะรดที่กำลังเจริญเติบโต และหยุดให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 15-30 วัน

ภาพที่ 8 ระบบสปริงเกอร์

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 20

ภาพที่ 9 ระบบท่อฝุ่นติดตั้งบนพื้นดิน

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 20

ภาพที่ 10 ระบบสายยางเดินลากสายฉีด
ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 21

6. การบังคับดอก

เมื่อสับปะรดมีอายุระหว่าง 8–10 เดือน ต้นสับปะรดมีน้ำหนักประมาณ 2.5–3.0 กิโลกรัม สะโพกใหญ่ขนาด 32–35 เซนติเมตร จึงทำการบังคับดอกซึ่งมีการใช้สาร 2 แบบ ได้แก่

6.1 เอทธิฟอน (ethephon) ความเข้มข้น 39.50% อัตราการใช้เอทธิฟอน 500–700 ซีซี ผสมปุ๋ยยูเรีย 10 – 12 กิโลกรัม ต่อน้ำ 1,000 ลิตร ฉีดพ่นบนต้นสับปะรดต้นละ 70–80 ซีซี โดย ฉีดพ่น 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน ฉีดในช่วงเช้ามีดหรือตอนเย็นที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า 28 องศาเซลเซียส

6.2 แคลเซียมคาร์ไบด์ (calcium carbide) ใช้อัตรา 3–5 กรัม หยอดไปในยอดสับปะรดขณะที่ มีน้ำขัง โดยหยอด 2 ครั้ง ห่างกัน 5–7 วัน ในช่วงเช้าหรือเย็น

ภาพที่ 11 การฉีดเอทธิฟอนเร่งการบังคับดอก
ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 28

ภาพที่ 12 ดอกของต้นสับปะรด

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 28

7. การเก็บเกี่ยวผลผลิต

7.1 จะเก็บเกี่ยวหลังการออกดอกประมาณ 150 วัน หรืออาจมาน้อยกว่านี้ขึ้นอยู่กับฤดูกาล เก็บเกี่ยวพร้อมจุกและก้าน โดยเก็บเกี่ยวสับปะรดที่รองตาดึงเต็มที ก้านผลเหี่ยวเล็กน้อย ดอกฝอยเหี่ยวแห้ง ตาด้านล่างของผลเปิดมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ตา เมื่อปาดความยาวผลเพื่อดูสีเนื้อ สับปะรดแก้ต้องมีเนื้อสีเหลือง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของความยาวผล ไม่มีกลิ่นโอ้ กลิ่นบูด หรือกลิ่นเหม็นเปรี้ยว (สถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, น. 32)

7.2 การคัดเกรด ใช้ความแน่นของเนื้อเป็นตัววัด โดยการเคาะฟังเสียง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) สับปะรดเนื้อหนึ่ง คือ สับปะรดที่มีความหนาแน่นมาก รสหวานฉ่ำ และเนื้อมีสีเหลืองสวย เมื่อตีตหรือเคาะฟังเสียงจะมีเสียงดัง “แปะ” และ 2) สับปะรดเนื้อสอง คือ สับปะรดที่มีความหนาแน่นของเนื้อ รสชาติ และสีของเนื้อผลเหลืองน้อยกว่าสับปะรดเนื้อหนึ่ง เมื่อตีตหรือเคาะฟังเสียงจะมีเสียงดัง “โปก” (จันทร์ เรืองเรธา, 2562, สัมภาษณ์ ; ระดม แสนชมพู, 2562, สัมภาษณ์)

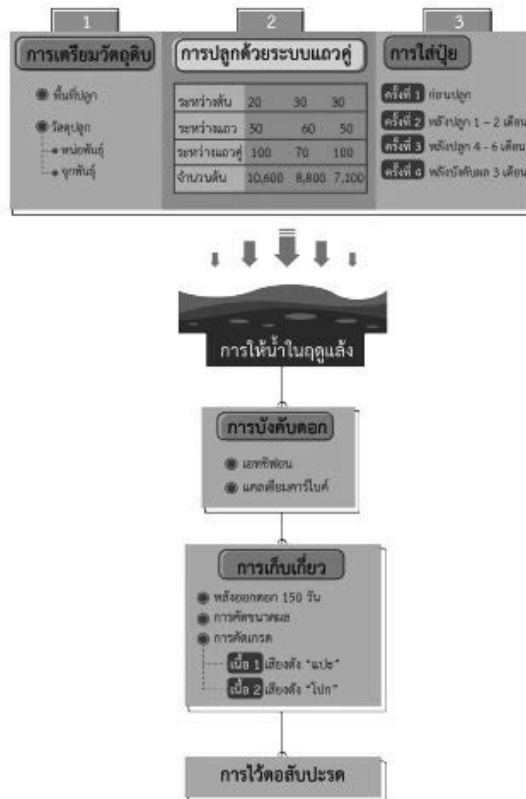
ภาพที่ 13 สับปะรดเนื้อ 1 (ทางขวามือ) เนื้อ 2 (ทางซ้ายมือ)
ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น.6

8. การไว้ตอ

เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้วให้ทำการแต่งต้นและใบพร้อมพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดวัชพืชลงในแปลงสับปะรด หลังจากนั้น 1 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 15-5-20 อัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่ ปล๋อยทิ้งไว้และรอการบังคับผลในอีก 8-10 เดือนถัดมา

บทสรุป

การผลิตสับปะรดบ้านคาให้มีคุณภาพและมีอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ได้แก่ รสชาติหวานฉ่ำ ไม่ก้ดลิ้น มีกลิ่นหอม เนื้อละเอียด หนา นุ่ม มีตาผลค่อนข้างตื้น เมื่อปอกเปลือกแล้วตามผลจะติดออกไปกับเปลือกเกษตรกรจะต้องใช้หน่อสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวียในพื้นที่ของอำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ และอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และปลูกในพื้นที่ดังกล่าวด้วยเนื่องจากมีสภาพดินและสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมแก่การปลูกสับปะรด รวมทั้งผลิตสับปะรดตามระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยมีกระบวนการผลิต ได้แก่ 1) การเตรียมวัสดุปลูก ประกอบด้วย (1) การเตรียมพื้นที่ปลูก และ (2) การเตรียมวัสดุปลูก 2) ฤดูปลูก 3) ระยะปลูก 4) การใส่ปุ๋ย 5) การให้น้ำ 6) การบังคับดอก 7) การเก็บเกี่ยวผลผลิต และ 8) การไว้ตอ ดังแผนผังขั้นตอนการผลิตต่อไปนี้

ภาพที่ 14 แผนผังขั้นตอนการผลิตสับประรดบ้านคา
ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2562, น. 4

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2551). **การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณีจังหวัดราชบุรี**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอดวานซ์วิชั่นเซอร์วิส.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2562). **สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัททอนป่า.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2563). **ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง สัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย**. ค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2565, จาก www.ratchakitcha.soc.go.th.
- จันทร์ เรืองเรธา. (2562, 15 กุมภาพันธ์). **สัมภาษณ์**. ปราชญ์ชุมชน. ชุมชนบ้านหนองจอก ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี.
- ระดม แสนชมพู. (2562, 21 กุมภาพันธ์). **สัมภาษณ์**. ประธานกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สี่บ่ประรด ตำบลบ้านคา. หมู่ 10 ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี.
- วิกิพีเดีย. (2564). **อำเภอบ้านคา**. ค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564, จาก <https://th.wikipedia.org>.
- สถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. (ม.ป.ป.). **กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสี่บ่ประรด**. เชียงใหม่ : เอ็ม ดี ดี กรุ๊ป.
- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2562). **การบูรณาการองค์ความรู้และนวัตกรรมการผลิตสี่บ่ประรดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกสี่บ่ประรดจังหวัดราชบุรี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ปิติพานิช.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี. (2564). **ข้อมูลการปลูกสี่บ่ประรดจังหวัดราชบุรี**. ราชบุรี : สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2562). **แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2561–2564 (ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2562)**. ราชบุรี : สำนักงานจังหวัดราชบุรี.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. (2562). **คู่มือปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. ราชบุรี : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี.